

Finnmark:

BAKGRUNN OG USIKKERHET

Litt om undersøkelsene

For Finnmark har vi nå muligheten til å sammenstille data fra syv helseundersøkelser blant 40-åringene. Den første ble gjennomført i 1974-75 av tidligere Statens helseundersøkelser, nå Nasjonalt folkehelseinstitutt, og den siste i 2002-2003 av Nasjonalt folkehelseinstitutt i samarbeid med Senter for samisk helseforskning, Universitetet i Tromsø. I de tidligere undersøkelsene har fokus vært rettet mot hjerte- og karsykdommer og forebygging av disse. 40-42-åringene ble invitert til å delta. Den siste undersøkelsen i 2002-2003 var rettet mot et bredere spekter av sykdommer og sykdomsårsaker og andre aldersgrupper ble inkludert (alle som var bosatt i Finnmark og som var 30, 40, 45, 59-60 eller 75-76 år i år 2002). Vi omtaler her 40- og 45-åringene som "40-åringene", og regner med at utbredelsen av sykdom og risikofaktorer vil være nokså lik hos 40-42 åringer og 40- og 45-åringene.

I tillegg til å fylle ut et spørreskjema, har deltakerne i helseundersøkelsene blitt undersøkt med hensyn på kolesterol, blodtrykk, høyde, vekt og noen andre risikofaktorer for hjerte- og karsykdom. Den enkelte deltaker har senere mottatt sine resultater i posten og fått vite om de målte verdiene kunne innebære klart øket risiko for hjerte- og karsykdom. De som ble informert om forhøyet risiko, ble anbefalt å søke sin faste lege for etterundersøkelse.

Undersøkelsen i Finnmark er todelt. Alle kommunene i regionen Finnmark-Øst (Sør-Varanger, Vadsø, Vardø, Båtsfjord, Berlevåg og Gamvik) har fått samme type spørreskjema som Oslo, Hedmark, Oppland og regionen Troms-Midt og Tromsø by. Det samme gjelder for noen av kommunene i regionen Finnmark-Vest (Nordkapp, Måsøy, Hammerfest og Hasvik). Finnmarkskommuner med samisk bosetting har fått et noe annerledes spørreskjema. Tabeller for kommuner med samisk bosetting gir ikke tall for benskjørhet, muskel-skjelettplager, daglig inntak av frukt/bær, leskedrikker og andel fysisk inaktive. Dette gjelder hele regionen Finnmark-Indre (Nesseby, Tana, Karasjok, Kautokeino og Porsanger) og resten av kommunene i Finnmark-Vest (Lebesby, Kvalsund, Loppa og Alta).

Frammøte og usikkerhet i resultatene

I Finnmark møtte nær 90% av 40-åringene fram til undersøkelsen i 1974-75. På begynnelsen av 1990-tallet møtte rundt 70%. Siden har frammøteprosenten sunket ytterligere, og lå i 2002-2003 på 56% for 40-åringene. Lavt frammøte kan representere en økende sjanse for at resultatene for de som møter blir forskjellige fra de man ville funnet hvis alle hadde møtt.

Vi har valgt å gi tall for kommuner og regioner som har minst 50 deltakere av hvert kjønn. Dette er gjort slik at den statistiske usikkerheten i tallene som publiseres ikke skal være for stor.

Det betyr at vi kan presentere tall for alle aldersgrupper på fylkesnivå og for regionene Finnmark-Øst og Finnmark-Vest. I Finnmark-Indre gir vi av samme grunn ikke tall for de yngste (30 år) og de eldste (75-76 år). Tre av kommunene i Finnmark er store nok til at tall kan gis. For Hammerfest og Alta presenteres tall for 40- og 60-åringene, for Sør-Varanger for 60-åringene (med "60-åringene" menes her 59- og 60-åringene).

I alle statistiske analyser forekommer to typer feil: Tilfeldige feil som alltid i noen grad vil være tilstede og systematiske skjevheter som bl.a. kan oppstå ved at de fremmøtte skiller seg fra de ikke fremmøtte. Noen steder i teksten skriver vi at forskjellene kan være statistisk sikre eller usikre. Dette refererer seg til tilfeldige feil. Forskjeller som her betegnes som statistisk sikre, har

en p-verdi på 0,05 eller mindre. Når vi betegner forskjeller som statistisk sikre, betyr det at p-verdien i en statistisk test er 0,05 eller mindre, dvs at sjansen er svært liten for at det ikke finnes noen reell forskjell.

Resultater i tabellene blir presentert som hele procenter, uten desimaler. Når for eksempel tallet 0 angis i tabellen, betyr dette at verdien ligger et sted mellom 0,0 og 0,049. Tall fra slike undersøkelser er alltid beheftet med en viss usikkerhet, og angivelse av desimaler gir dermed liten mening.